

VENDULÁT? In: *Uő: SZÍNREBONTÁS. ISTENKÁROMLÓ OKNYOMOZÁSOK.* Bp., 2003. 213–216.

27. Kelecsényi László: *A SZABADSÁG ENYHE MÁMORA.* 45.

28. Kelecsényi László: i. m. 44.

29. Ottlik Géza: *ELHAGYOTT HÖSNŐ.* In: *Uő: PRÓZA.* Bp., 1980. 46–56. A tárca eredetileg a *Vasárnapi Újság* 1938. jún. 26-i számában jelent meg.

30. HOSSZÚ BESZÉLGETÉS HORNYIK MIKLÓSSAL. 1978. I. 30.; 1979. VII. 25. In: Ottlik Géza: *PRÓZA.* Bp., 1980. 246–279.

31. Pergel Ferenc: *UTÓSZÓ.* In: Örley István: *A FLOCSEK BUKÁSA.* 2. kiad. Bp., 1988. 400–406.

32. Rónay László: *AZ ELDOBOTT KLASSZICIZMUS. Ö. I. PÁLYAKÉPE.* In: *Uő: HŰSÉGES SÁFÁROK.* Bp., 1975. 377–386.

33. NEMES NAGY ÁGNES ÉS LENGYEL BALÁZS ÖRLEY ISTVÁN RÓL. *Holmi*, 1993. jan. 43–49. A beszélgetés 1989-ben hangzott el a Magyar Rádióban, Salamon István Örley-műsorában.

34. Cs. Szabó. László: *ISTVÁN. Ö. I. EMLÉKE.* In: *Uő: KÉT PART.* Bp., 1946. 279–287.

35. Nemes Lívía: *KÍSÉRLET AZ OTTLIK-REJTÉLY LÉLEKTANI MEGFEJTÉSÉRE.* *Holmi*, 1995. aug. 1103–1113.

36. Vas István: *NAPLÓJEGYZETEK. OTTLIK ÉS Ö. I. = V. I.: ÉVEK ÉS MŰVEK.* Bp., 1958. 107–109.

37. A megegyező szövegrészek kiemelése, később is, tőlem – *B. T.*

38. Erről lásd például Szegedy-Maszák Mihály és Kelecsényi László könyveinek vonatkozó részeit vagy Györfly Miklós: *OTTLIK ÉS MUSIL. Újhold-Évkönyv* 2., Bp., 1990. 313–326.

39. HOSSZÚ BESZÉLGETÉS HORNYIK MIKLÓSSAL. 1978. I. 30.; 1979. VII. 25. In: Ottlik Géza: *PRÓZA.* Bp., 1980. 246–279.

40. Balla Borisz: *NICZKY NÖVENDEK.* Bp., 1931. 128., 129., ill. 150.

41. Robert Musil: *TÖRLESS ISKOLAÉVEL.* In: *Uő: HÁROM ELBESZÉLÉS.* Bp., 1980. 171. Ford. Petra-Szabó Gizella.

42. Kelecsényi László: *A SZABADSÁG ENYHE MÁMORA.* 111.

43. Kelecsényi László: i. m. 54.

Örley István

ANDRIS*

1

Andris osztálytársam volt az intézetben (abban a kővári internátusban, ahol középiskolás pályafutásom első négy esztendejét töltöttem, távol hazulról, s a vakációktól eltekintve, úgyszólván tökéletes elszigeteltségben mindennemű külvilágtól, még a környező apró várostól is). Már elsős korunkban hatalmasan összebarátkoztunk Andrissal, összehasonlíthatatlanul bizalmasabb viszonyban voltunk egymással, mint az osztályban a többiekkel, s ez a barátság változatlanul – állandósulva, sőt fokozódva – végig, a negyedik intézeti év végéig tartott, mikor kényszerűen elszakadtunk egymástól. Ahogy most visszaemlékszem, amolyan kék szemű, szőke, szelíd arcú, vézna fiúcska volt ez az Andris, de ugyanekkor legkevésbé holmi szende jelentéktelenség, inkább afféle alamuszi, veszedelmes angyalka; rakoncátlan, mindenféle heccben tevékeny sze-

* A novella megjelent: *Vasárnapi Újság (Az Új Magyarság képes melléklete)* 1937. aug. 22. 13–15. – Helyesírását korszerűsítettük, de megtartva Örley stílusának jellegzetességeit, elsősorban az összetett jelzők írásmódját illetően. A novella első részének utolsó mondatában „Dugonics” Titusz olvasható a folyóiratban; a nyilvánvaló szedői szövegrontást javítottuk. – *B. T.*

replő, a felsőbbtség sohasem tudta, hányadán legyen vele: szakadatlanul rajtacsípték, de még tettenérés esetén is oly megdöbbsent, mélyen csodálkozó, csaknem szilaj ártatlanság pironkodott az arcán, oly meggyőző, sugárzó tudatlanság, mely mindenkori bíráit nem egyszer valósággal kétségbe ejtette. Közepes tanuló volt, okos, de szörnyen lusta az osztály köztudatában, viszont a tanári minősítés szerint: nehézfejű, de csupa igyekezet... Nem, Andris korántsem volt valami mintadiák, illetén érdemeiről előnyösebb hallgatnom. De annál jobban dicsérhetem Andrist, a barátot, a barátomat – alig hiszem, hogy valaha is Andrishoz hasonló baráttra lelhessek... Annál is inkább – de nem akarok az események elé vágni... Egyelőre csupán annyit, hogy én még ezzel a drága jó Andrissal is gyakran összevesztem, mindig én voltam e veszekedések előidézője, valamilyen formában ő volt az áldozata s egyben az, aki a békülést kezdeményezte, vagy legalábbis az első szóra megbocsátott nekem. Illetve, ez egyszer történt, igen, egy ízben Andris nem akart békülni... Sőt ez alkalommal Andris megbüntetett engem... De talán nincs is jellemzőbb emlékem Andrisról, mint éppen az a furcsa-kedves, amikor a kórházban veszünk össze...

Igen, az eset – az összeveszés – színhelye ezúttal különleges volt, a kórház, pontosabban az intézeti kórház egyik betegszobája. Másodikosok voltunk akkor, tél és gondom, február lehetett, s már huzamosabb ideje, úgy körülbelül három hete fekvőtünk a betegszobában, szomszédos ágyakban, melyeket mindössze az éjjeliszekrény választott el. A kórház legkisebb betegszobája volt ez, négyágyas, s bár berendezésében a többi nagyobbakhoz hasonlóan puritán – ágyak, éjjeliszekrény, meztelen fehér falak, kályha, semmi több –, mégis feltétlenül szelídebb és meghittebb környezet azoknál. S még milyen szerencsés kilátás nyílt az ablakaiból, az egyedüli szoba volt ez, melynek ablakai az internátusi kert kerítése felé tekintettek, s így, ha még akartuk volna, sem láthattuk a kert közepén emelkedő iskolaépületet... Csupa ily kedvező körülmény s még az is, hogy javarészt kettesben voltunk ebben a négyágyas szobában, a másik két ágy csaknem mindig üresen állt. Nem is emlékszem más szobatársra, mint egy ízben egy szerényen meglapuló elsőre, s máskor egy kevésbé szerény, sőt meglehetősen pökhendi negyedikesre. Mindkettő hamarosan távozott, elhangzott felettük a vészes ítélet: „gyógyult” – öltöztek és mentek... S maradtunk mi, csak mi, kettesben – nagyszerű volt ez így, senki más, senki idegen, csak Andris, a legjobb barátom.

De még mielőtt továbbmennénk, Andrisról lévén szó, egy vele kapcsolatos rejtélyes tényről kell beszámolnom. Mi sem jellemzőbb Andrisra, a baráttra, mint az a valóban titokzatos jelenség, hogy amint én megbetegedtem, azonnal ő is... Hogyan csinálta? Olykor krétát, máskor sajátos füveket evett a kertben, ismét máskor a gyengélkedőszobán étert szagolt, s ettől tüstént falfehéren kezdett támolyni... De nem említhetem itt mind a módszereket, melyekkel Andris dolgozott, valóságos tudomány volt ez, szakadatlan kísérletezések tapasztalata és eredménye. A négy intézeti év alatt csaknem kivétel nélkül *egyszerre* voltunk betegek, némely ikrekhez hasonlóan. Így történt ekkor is, bekerültem a kórházba, két nap múlva megérkezett a hűséges Andris.

Andris megjött, bent volt, s ezzel mintegy végleges formát öltött az amúgy is tündéri, paradicsomi állapot: a betegszoba... De fölösleges is lenne erről hosszasan áradoznom: minden egészséges lelkületű tanköteles szeret gyakran, minél gyakrabban beteg lenni... Hát még aki nem csupán tanköteles, akit egyben még rengeteg egyéb szabály, törvény, a szakadatlan *előírás* kötelez, az *intézet* – semmi sem volt ott Kőváron számunkra vonzóbb, mint az az igénytelen, földszintes, szürke épület a kert sarkában, az a bűbájos kórházacska... Hát még télen, mikor az élet valamiképpen egészében fagyosunalmassá vált, a játszótereket hó fődte, hiányoztak a nagy futballcsaták...

Télen igazán semmi sem lehetett kívánatosabb, mint néhány nap, minél több, abban a jó, jó, meleg és nyugalmas betegszobában.

Néhány nap... – a magamfajta beteg, akinek a sors mindössze apró lázas nátha erejéig kedvezett – csakhamar kutyabajom sem volt –, vagy az olyan, mint Andris, aki az első pillanattól kezdve csalt, szimulált – nem számíthatott többre, három-négy nap, legfeljebb ennyire. Szimulálni, ez az öreg Mayernél – ő volt a kórház orvosa, hivatalos nevén: az intézet orvosfőnöke – mindenképpen szörnyű nehéz volt. De ha olykor mégis sikerült, az ilyen esetleges siker is csupán felette rövid időtartamot jelenthetett. Semmi esetre sem lehetett nála svindlizni – hetekig... Holott a mi esetünkben éppen az történt, hogy már harmadik hete feküdtünk a betegszobában, makkegészségesek voltunk, és Mayer még mindig nem nyilatkozott... De ez volt aztán az igazi rejtély! Hisz igaz, megtettünk minden tőlünk telhetőt... A délelőtti vizitek alkalmával felöltöttük a mártírcot, s előkészített, agyafúrt, bőséges panaszokkal vártuk Mayert, a láztábla adatai szerint mindig jelentős lázakkal is... (Ez utóbbi tény a kitűnő Hudek Balázs emlékéét dicséri – ő volt a naponta háromszor előírt hivatalos hőmérőzések ellenőrzésével megbízva, és diszkrétan az ablaknál bámészkodott, amíg mi – szakkifejezéssel élve – szaporán *pöcköltünk*...)

S mégis, mindez a legkevésbé lehetett magyarázat, Mayer közönyösen szemlélte arcunk és mozdulataink sajnálkozásért küszködő némajátékát, legkevésbé kérdezősködött panaszaink felől, s a láztáblára meg éppen rá sem pillantott... De nem is vizsgált meg bennünket, igen, ez elképesztő volt: Mayer jött, bekukkantott az ajtón, még csak be sem lépett a szobába, s már ment is tovább, aznap nem is láttuk még egyszer – így ment ez harmadik hete. De miért, miért, honnan e csoda? Valamelyes sejtelmünk mégis volt: Mayer fel akar hizlalni minket... Egyes kósza híresztelések ugyanis azt rebesgették, hogy Mayernek, akit egyébként legkevésbé lehetett amolyan babusgató fajta orvosnak minősíteni, időnkint irgalmas rohamai támadtak a soványokkal szemben...

Nos, annyi kétségtelen, hogy mi ketten elsősorban lehettünk alkalmasak az ilyen jótékony roham felgerjesztésére. Különösen Andris, aki egészen cingár jelenség volt, mindig sápadt, erősen vérszegény jellegű. De magam is minden inkább voltam, mint holmi ifjú vasgyúró. Így volt-e vagy másként? – a megfejtés mindenesetre megközelíthetetlen maradt számunkra. Mayer, a legendásan szűkszavú, felséges nagy Néma Főnök soha még csak szóba sem állt velünk, a legcsekélyebb megjegyzésre sem méltatott bennünket.

Belenyugodtunk a helyzetbe... – sőt idővel valami arcátlan biztonságérzés fejlődött ki bennünk: mindig így lesz, örökké... Mayert naponta egyetlen pillanatra láttuk csupán, jött s már ment is, később már nem féltünk tőle, sőt megvihogtuk, mikor eltűnt. S egyébként?

A harmadik hét végén, de talán már a negyedik elején lehetett, mikor összeveszttem Andrissal. Másnap már künt voltunk a kórházból. Nem Mayer, ő legfeljebb eszközként szerepelt, e lesújtó változás voltaképpen pusztán Andris műve volt. Andris kidobott bennünket, saját magát és engem... Magával rántott, mint Dugovics Titusz a törököt...

De hol is kezdjem? Mikor összevesztünk, ezen az emlékezetes napon, este (nem volt több, mint fél hét, de a kórházban, ahol hatkor kaptuk a vacsorát, ez már estének számított) izgatottan – igen, ezzel kezdődött –, egyre izgatottabban vártuk Mallász Palit a

könyvekkel... Pali kora délután meglátogatott bennünket, ekkor átadtuk neki a kiolvasott könyvrakományt, megígérte, hogy sürgősen frisset hoz. Ő volt a mindenkori könyvszállítónk, hozta és vitte a könyveket – egyéb dolgunk sem volt, rengeteget olvastunk a kórházban. Amúgy is szenvedélyes olvasók voltunk mind a ketten, hát még itt a betegszobában, ahol minden körülmény éppen ennek a szenvedélynek kedvezett. Olvastunk csaknem mindig, napközben is, de különösen este, éjszaka, egész éjszaka, sokszor hajnalig – ez volt a legjobb, a teljesen zavartalan, a tökéletes ideje az olvasásnak. Megvacsoráztunk, aztán még a hőmérőzés Hudekkel, ez is megvolt, s ezek után rendszerint nem is jött már senki, hajnalig senki... Kezdődött... Lassan, kényelmesen, ünnepélyesen nyúltunk a könyvért, felnyitottuk, beigazítottuk a lámpát, hátradőlünk a párnára, elhelyezkedtünk a paplan alatt... S a következő pillanatban megszűnt számunkra a világ, még egymásról sem tudtunk többé, nem létezett más, csak a könyv...

De ekkor este, első ízben, mióta a kórházban voltunk, egyetlen könyv sem hevert az éjjeliszekrényünkön. S Pali késett, nem jött, fészkelődöttünk, idegességünk egyre nőtt, szidtuk Palit, s ugyanekkor titokban fohászokat intéztünk hozzá. Hét, fél nyolc – még mindig semmi... Mi lesz, ha Pali egyáltalában nem jön, nem hoz könyveket? – de még említeni sem mertük ezt a felháborító eshetőséget. Holott lassan egyre reménytelenebb lett a helyzet. Ó, ez az átkozott Pali...

Andris nem bírta tovább a várakozás kínjait.

– Megpróbálok addig aludni – mondta. – Ha Pali jön, azonnal költés fel... – Eloltotta a lámpáját, a fal felé fordult. De még több ízben hallottam panaszkodó mormogását: nem megy, nem tudok, egész délután aludtam...

Végül mégis elcsendesült. Én is leoltottam a lámpám, de persze ébren maradtam. Nyitott szemmel, megfeszült idegekkel, feldúlt érzésekkel feküdtem a sötét csendben. Közben gonosz gondolatok gyötörtek, unatkoztam, s így védtelen voltam velük szemben. Mi lesz, ha egyszer mégis befejeződik ez a kórház? És akkor kezdődik mindaz, a tanulás és a többi, amitől már egészen elszoktam, s most rettegek tőle. Félttem, egyre jobban félttem...

De ekkor végre... Igen, megzörrent az ablak.

Végre! Itt van a Pali a könyvekkel, lesz olvasnivaló, nincs többé ijesztő képzelődés... Ugrottam ki az ágyból, s rohantam az ablakhoz. Valóban Pali... De mi ez? Mindössze egyetlen könyv... Igen, Pali összesen egy könyvet hozott. Sietősen mentegetőzött: ne haragudjatok, nem tudtam többet felhajtani, holnap hozok... Átadta a könyvet, azal már el is rohant. – Megeszik a vacsorámat a többiek, ha elkésem... – kiabált vissza.

Becsuktam az ablakot, megnéztem ezt az egyetlen könyvet. Még ez sem volt valami túlságosan biztató, mérsékelt lelkesedéssel szemléltem, nem regény, útleírás... A Szaharáról szólt, tevék, arabok, sivatag, számum, oázis, idegenlégió, oroszlánok szerepeltek belül a képeken – amolyan ifjúság számára készült, tanulságos-szórakoztató olvasmány lehetett... De hát könyv, az könyv – más híján ez is jó... Visszamentem az ágyhoz, lefeküdtem, meggyújtottam az éjjeliszekrényen a lámpát. Andrisra pillantottam – aludt... Felnyitottam a könyvet, olvasni kezdtem. De alig jutottam túl az első oldalon, már moccant a szomszéd ágy.

– Nem volt itt Pali? – dühnyögött fel Andris.

S ekkor aztán percek alatt...

Andris rögtön sorshúzást ajánlott, aki nyer, az olvassa előbb a könyvet. Erről én halani sem akartam. S még milyen hamisan érveltem. Hogy én kaptam a könyvet... Eből legfeljebb annyi volt igaz, hogy én vettem át, Pali kettőnknek hozta a könyvet. Hogy

én már megkezdtem... Igen, de hisz éppen azért kezdtem meg, mert Andrist nem kellett fel, mikor Pali jött. Végül egészen buta s méghozzá csúnya, sértő érveléssel jöttem: Pali az én barátom, tehát nekem hozta a könyvet... S bizonygattam, egyre hevesebben bizonygattam, hogy Pali mennyivel jobb barátságban van velem, mint Andrissal... Ez a bizonyítás lassan odáig fajult, hogy Pali az én legjobb barátom... Tehát nem Andris, hanem Pali...

De ami aztán igazán gyalázatos volt: a sorshúzás voltaképpen megtörtént, belemen-tem, én vesztettem, s mégsem adtam át a könyvet. Andris ugyanis a vitatkozás alatt kokenek tartotta felém két összezárt öklét, az egyikbe valami gombot rejtett előbb. Félig dühösen, félig tréfásan ráütöttem az egyikre: ha nyerek, nincs tovább ez a veszekedés... De vesztettem. Erre nevetni kezdtem, ez nem számít, csak vicc volt... Erre aztán Andris is felindult. Egyre dühösebbek lettünk mind a ketten... Majd egyszerre, egész hirtelen, mégis lezárult ez a háborúskodás. Kimondtam az utolsó érvelést... – Én olvasom előbb... – csak ennyi volt ez az érvelés, csak ennyi, de egyszersmind a végérvényes döntés. Utána hátradőltem a párnára, felnyitottam a könyvet, s egyetlen szót sem szóltam többé. Mi volt ez az utolsó érvelés? A tiszta erőszak: akarom, tehát én olvasom... S mi volt ennek az érvelésnek a fedezete? Amit Andris is tudott, hogy végső esetben, ha arra kerülne a sor, kétségtelenül én vagyok az erősebb... Bár addig sohasem verekedtünk, úgy titokban ezt mindketten tudtuk. Hát én most kinyilvánítottam ezt a titkot, bár egy pillanatra magam is belesápadtam, mikor burkoltan utaltam rá. És Andris? Rám meredt, elfehéredett, megvonaglott az arca, azzal már hallgatott ő is. Még várt, aztán hátrahanyatlott ő is a párnára, az arca eltűnt az éjjeliszekrény mögött.

Mit mondjak? Az első percekben talán zavarosan éreztem magam. De később már csak olvastam... Olyan érdekes volt az a könyv, amit először fanyalagva vettem a kezembe? Annál feltétlenül jobb volt, mint amit vártam, helyenkint feltétlenül izgalmas, különösen, mikor az idegenlégió és az arabok csatázásairól írt. Meg aztán, nos igen, tizenegy esztendő voltam, ebben az időben majdnem minden könyv érdekes volt számomra...

S mit csinált ezalatt Andris? Ezt talán nem is tudtam, nem is láttam, csak később emlékeztem rá. Sokáig nem oltotta le a lámpáját, a lámpa égett, virrasztott... S bizonyára ő is ébren maradt. A hátán feküdt, mellén összefont karral, oly merev mozdulatlan-ságban, hogy még csak meg sem rezgett a takarója – az arcát nem láthattam, ezt elfedte az éjjeliszekrény. S néma maradt, még a lélegzése sem hallatszott. Egészen olyan volt ez, mintha ravatalon feküdnék. Aztán egyszerre, órák múlva, kilobbant a lámpája, elsötétült az ágya.

Éjfél körül lehetett, mikor befejeztem a könyvet. Kiolvastam – mindig lehetőleg egy szuszra olvastam ki egy könyvet. S volt ebben a könyvben egy mondat, az utolsó... Mi lehetett? Bizonyára afféle emelkedett hangú befejezés, az utazó, ez a tárgyilagos, tudós, komoly férfi s egyben rettenthetetlen oroszlánvadász búcsúzóira néhány költői pillanatot engedélyez magának... És megemlékezik a „végtelen homoktengerről”, mely fölött az „örök nap lángol”. De mit tudom én, mi lehetett, esetleg micsoda banális, esetlen, ügyefogyott érzékenyülés... de akkor, ott, nálam, feltétlenül hatásos volt, oly hatásos, hogy miután becsuktam és félretettem a könyvet, leoltottam a lámpát, igen, ekkor a sötétben, lehunyva szemhéjamat mögött felkelt, kigyulladt, felemelkedett egy akkora napkorong, egy oly hatalmas sivatagi, izzó-égő, vörössárga vad, roppant néma ragyogás, hogy elaléltam, szédültem, kivert a verejték. A torkomban dobogott a szívem, köröttem örvénylett, zúgott a csend, bennem zenebona, fájdalmas és gyönyörű...

Kiszálltam az ágyból, s amúgy kábultan, támolyogva, mezítláb az ablakhoz léptem. Künt a behavazott kert, havaskék éjszaka, zúzmarás fák és bokrok, a kerítés peremén világitott a hószegély, felette sötétmagas, széles ég, apró, hideg csillagok... És csend, csend – megbénult, megmerevült, megfagyott tündérvilág. Füleltem – messze az állomás környékén a vicinális visított és zörgött. Ezt gyakran hallottuk ott Kőváron éjszaka, talán az egyetlen hang volt ez a külvilágból...

Visszabújtam az ágyba. Mi lesz most? Hisz aludni sem tudok így...

És ekkor...

Ó, micsoda roham volt ez... Holott csak nyöszörögni tudtam: Andris, Andris... S még többször és folyton, percekig így, szakadatlanul: Andris, Andris... És semmi válasz, csend. Végül nem bírtam tovább, átnyúltam és megráztam az ágyát, a takaróját. De erre aztán rögtön mozdult...

Nem aludt, már régen nem... Hirtelen emelkedett, oly gyorsan, mint valami látomás – szinte megjedtem. S azonnal válaszolt – felkészülten...

– Nem, hagyjál... – S még egyszer. – Nem, nem békülök.

Megtámaszkodott hátul, az ágy túlsó szélén, hátradőlt, s még a kezét is maga elé tartotta védekezően... Az arcán rémület, iszonyat, a szemében rettentő tanácstalanság és riadt, vad eltökéltség. – Nem, nem, nem... – ismételte szüntelenül.

Talán egy negyedóráig tartott ez a harc. Esdekeltem, könyörögtem, jajongtam... S ő csak folyton: nem, nem, nem... S még csak a teste sem mozdult, mintha görcs fogná – csak éppen reszketett. Végül nem bírtam tovább. Elfordultam, és hanyatt dobtam magamat az ágyban. Hallottam, ahogy ő is visszafekszik...

Aztán – talán egy újabb negyedóra múlva...

– Hát jó, nem haragszom... – egészen fakón és szomorúan szállt fel a hangja az éjjeliszekrény túlsó oldalán.

– Riska – csak ennyit tudtam kinyögni. Olykor így becéztem, ezzel a tehénnévvvel. – Riska, egészen jó a könyv, holnap te olvasod... Nekem tetszett, különösen a vége...

Andris kiszállt az ágyból, a mosdóhoz ment, vizet ivott. Jött vissza, mosolygott, és leült az ágyam szélére.

– Ez vagy te – mondta –, neked tetszett a könyv... Én meg ugyanakkor úgy utáltalak, úgy gyűlöltelek – én meg tudtalak volna ölni... – Ezt egészen komolyan mondta, átremegett a hangján az indulat. Aztán legyintett. – De én már ilyen vagyok, nem bírom ki, hogy dühöngj, mert nem bocsátok meg...

– De hisz éppen ezért dühöngök, mert én sem bírom...

– Hát ez így nem igaz. – Andris elmélázott. – Te békülni akarsz, mert rád jön... – Szomorúan tekintett maga elé. – Nem vagy te jó, csak olyan hangulatos...

– De Andriskám, soha többet...

– Ugyan! – és legyintett. – Éppen ez az... Mert ha te olyan buta lennél és nem tudnád előre, hogy miből mi lesz... De te nagyon jól tudod, és mégis, amikor akarsz, elfelejted... Minden neked jó, és minden nekem rossz, éppen mert te nem akarsz előre gondolni. Az is neked volt jó, hogy elvetted a könyvet. Az is, hogy jó nyugodtan elolvastad. Az is jó neked, hogy bocsánatot kérsz, igen, az is olyan hangulat neked. Mert én ugyan nem aludtam, de te még akkor is felkeltettél volna, ha alszom. Mit számított az neked, hogy én alszom, ha egyszer te bocsánatot akarsz kérni, ha rád jön... Minden neked jó, és minden nekem rossz... Mert nálam meg minden befelé történik... Én gyűlöltelek, órákig gyűlöltelek, s még csak nem is szóltam... S közben szégyenkeztem, ször-

nyen szégyelltem magam, mert gyűlöllek. S aztán megbocsátani, azt hiszed, az talán jó volt? Én feltettem, hogy nem, nem... S a végén mégis... Most már persze mindegy... De az nem úgy van... Ha az ember véletlenül csinál valamit, akkor igen, akkor jó a bocsánatkérés... de előre tudni, hogy bocsánatot fogsz majd kérni, nem, azt nem lehet...

Egyre jobban elszomorodott. Még hozzátette.

– Ha igazán bántott volna a dolog, akkor nem keltettél volna most fel. Akkor reggelig szenvedtél volna...

– De Andris, ha egyszer nem bírtam...

– Éppen ez az, bírnod kellett volna.

Elgondolkozva mormolta ismét.

– Mert nem vagy jó, csak olyan hangulatos...

Majd egyszerre nevetni kezdett.

– De azt tudod, hogy ezt mégsem úszod meg szárazon. Majd meglátod, ezt kifőztem, meg foglak büntetni...

– Hogyan? – kérdeztem magam is nevetve. Oly furcsa volt a gondolat, hogy Andris engem megbüntet.

– Majd meglátod – ismételte. Majd hirtelen egészen elkomolyodott. – Én azt nem engedhetem – mondta majdnem ünnepélyes, átszellemült hangsúllyal –, nem engedhetem, hogy te ilyen maradj... Én nem akarok végleg összeveszni veled, én nem akarok gyűlölni, nekem is kell csinálni valamit, éppen ellened...

– De mit, mit, Andris? – sokáig faggattam, nem válaszolt. Csak mosolygott egyre ravaszabban.

3

Arra, ami másnap történt, arra valóban nem számíthattam...

Felébredünk, megreggelizünk, jön a vizit... Mayer benéz az ajtón, ebben a pillanatban harsányan megszólal Andris.

– Doktor úr, kérem, mi egészségesek vagyunk, tessék minket kiengedni...

Nem, mindenre gondolhattam, de erre semmi esetre sem... Hogyan védekezhettem volna? Jelentsem talán, hogy én nem bíztam meg Andrist, hogy a nevemben nyilatkozzon... Jelentsem azt, hogy Andris az egészséges, de én beteg vagyok... De hisz Mayer úgylis tudta, hogy kutyabajom... S ha hazudok, még felbőszül...

Mayer különben még meg is volt sértve.

– Kérem, ha maguk nem akarnak hízni – ezt fejezte ki az arcjátéka. Ha Andris nem szól, semmi esetre sem dob ki bennünket...

Nem tudtam, nevessek-e vagy sírjak. Annál jobban nevetett Andris, mikor Mayer kiment, s nekünk már öltözködnünk kellett... Igaza volt, megbüntettet, bár ugyanakkor saját magát is, ugyanúgy, mint engem.

Ilyen volt.

Nevelt.

De vajon ma megelégedett volna-e velem? Negyedik után még egy ideig leveleztünk, később én abbahagytam, s lassan ő is...

Mostanában bizonyára nyakkendő-t hord, acél karórát, talán pápaszemet is. Holott akkor, ott este a betegszobában, ahogy hálóingben, sápadt kis komolykodó anyás arcával az ágyam szélén ült – akkor angyal volt ő, az őrzőangyalom.